

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ САЯСАТЫ

ЖӘҢЕ ІШКІ БАҚЫЛАУ ЖҮИЕСІ

Банктегі ішкі бақылау жүйесі Қазақстан Республикасы заңнамасының, Банктік қадағалау жөніндегі Базель комитетінің талаптарына, үздік әлемдік тәжірибелерге сәйкес құрылған.

Банк ішкі бақылау жүйесін құруда 2013 жылғы «COSO интеграцияланған үлгісі» тұжырымдамасын қолданады. Банктің ішкі бақылау жүйесі (бұдан былай – ІБЖ) Директорлар кеңесі, алқалы органдар, құрылымдық бөлімшелер және Банктің барлық қызметкері өз міндеттерін орындау кезінде жүзеге асыратын күнделікті қызметке кіріктірілген процесс болып табылады.

Банктің Директорлар кеңесі, тәуекелдерді басқару комитеті ішкі бақылаудың кемшіліктерін,

бұзушылықтар мен қателіктерді анықтау және жою мақсатында банктің қызметіне бақылауды жүзеге асырады. Тоқсан сайын Банктің Директорлар кеңесі мен тәуекелдерді басқару комитеті тиісті шешімдер қабылдайтын Операциялық тәуекелдер, Ақпараттық технологиялар және ақпараттық қауіпсіздік және ішкі бақылау тәуекелдері бойынша есептерді қарайды. Сонымен қатар, директорлар Кеңесі банктегі ІБЖ-ны реттейтін негізгі ішкі құжаттарды қарайды және бекітеді.

Банктің ІБЖ көп деңгейлі болып табылады және Банктің барлық бөлімшесін қамтиды. Ішкі бақылау процесіне қатысушылар қорғаудың үш желісі негізінде анықталды.

Қорғаныстың бірінші желісін

Банктің барлық құрылымдық бөлімшелері қамтамасыз етеді, бұл процестерде күнделікті операциялардың дұрыс орындалуын қамтамасыз ету үшін жасалған бақылау. Бақылауды бизнес-бөлімшелер әзірлейді және тәуекелдерді азайту және ішкі құжаттардың талаптарын сақтау, сондай-ақ сыртқы, реттеуші талаптарды сақтау үшін бизнес-үдерістердің ажырамас бөлігі саналады. Бақылауды басқару мен мониторингті бөлімшелердің өздері жүзеге асырады. Бұл бизнес-бөлімшелердің тәуекелдерді, бизнес-үдерістердің әлсіз жақтарын, ықтимал күтпеген оқиғаларды анықтау және оларға уақтылы жауап беру қабілетін көздейді.

Қорғаныстың екінші желісін

ІБЖ мониторингін, үйлестіруді және құжаттауды жүзеге асыратын ішкі бақылау бөлімшесі және Банк қызметінің жеке бағыттары бойынша тәуекелдерді сәйкестендіруді және бағалауды қамтамасыз ететін бөлімшелер қамтамасыз етеді. Оның ішінде: тәуекел-менеджмент бөлімшесі, бас комплаенс-бақылаушы және комплаенс-бақылау бөлімшесі, ахуалдық мониторинг бөлімшесі, персоналмен жұмыс жөніндегі бөлімше, заң бөлімшесі, қауіпсіздік бөлімшесі, ақпараттық қауіпсіздік бөлімшесі, ақпараттық технологиялар тәуекелдерін басқару бөлімшесі.

Қорғаныстың үшінші желісін

ішкі аудит бөлімшесі қамтамасыз етеді. Ол аудиторлық тексеру нәтижелерін қолданады немесе ІБЖ тиімділігін жеке бағалау түрінде Банктің ІБЖ тиімділігін тәуелсіз бағалайды.

Ішкі бақылау бөлімшесі Банкте ІБЖ тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету мақсатында Банктің ішкі нормативтік құжаттарына, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-ның нормативтік құжаттарына, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құжаттарына және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ішкі бақылау мәселелері бойынша Банк қызметкерлеріне консультациялық көмек көрсетеді. Жыл сайын ішкі бақылау бөлімшесі Банктің барлық қызметкерлерін ІБЖ бойынша ішкі оқытуды, кейіннен тестілеуді өткізеді.

ІБЖ мониторингін және құжаттау жөніндегі жұмыстар шеңберінде ішкі бақылау бөлімшесі жұмыс жоспарына/басшылықтың тапсырмасы бойынша банктің бизнес-процестеріне іріктеп тексерулер жүргізеді, оның ішінде процестерде сәйкестендірілген тәуекелдердің алдын алатын немесе анықтайтын ішкі бақылаулар дизайнының барабарлығы диагностикасын қамтиды.

- 2022 жылы бөлімше 6 процестің диагностикасын жүргізді, оның ішінде:
- «Валюталық бақылау»
- «Персоналды басқару»;
- «Кредиттік бюролармен өзара іс-қимыл және жұмыстарды үйлестіру»;
- «Банктен бағдарламалық қамтамасыз етуді сатып алу»;
- «Бейнебайланыс арқылы клиенттерге қашықтықтан қызмет көрсету және оператор-консультанттармен жұмысты ұйымдастыру»;
- Баспана жылжымайтын мүлік порталындағы «Қайталама тұрғын үй «модуліндегі жұмыс тәртібі».

диагностика қорытындылары бойынша процестерде мынадай түйінді тәуекелдер анықталды: Қазақстан Республикасы заңнамасының, Банктің ішкі құжаттарының талаптарын сақтамау тәуекелі, орындаушылардың жауапкершілігін төмендету тәуекелі, адами

фактордың тәуекелі, өкілеттіктерден асып кету тәуекелі, өзара алмастырылмау тәуекелі, сондай-ақ мынадай елеулі проблемалар: процестерді оңтайландыру қажеттілігі, бақылау рәсімдерін регламенттеуде, бақылаулардың болуы ішінара-тиімді / тиімді емес дизайн, процестерде қолмен бақылаудың айтарлықтай үлесінің болуы.

Осы тәуекелдер мен проблемаларды барынша азайту мақсатында тиімсіз, ішінара тиімді дизайнмен анықтау/бақылау бойынша үдеріс иелеріне ұсынымдар, оның ішінде бұзушылықтарды жою, үдерістерді регламенттеуді/автоматтандыруды/оңтайландыруды пысықтау бойынша ұсынымдар әзірленді.

Банктің тәуекелдер жөніндегі комитеті жүргізілген тексерулер бойынша есептерді қарады, 115 түзету іс-шараларын қамтитын анықталған кемшіліктерді жою бойынша түзету іс-қимылдарының жоспарларын бекітті. Банктің жауапты құрылымдық бөлімшелері бұзушылықтарды жою, түзету іс-қимылдары жоспарларының іс-шараларын орындау бойынша жұмыстар жүргізеді.

ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ

Банктің тәуекелдерді басқару саясатына сәйкес Банктің Директорлар кеңесі таңдалған бизнес үлгісіне, қызмет ауқымына, операциялардың түрлері мен күрделілігіне сәйкес келетін тәуекелдерді басқару жүйесінің болуын қамтамасыз етеді және Банктің қаржылық тұрақтылығы мен тұрақты жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін елеулі тәуекелдерді анықтау, өлшеу және бағалау, мониторинг, бақылау және азайту рәсімдерінің тиісті процесін қамтамасыз етеді.

Банктің тәуекелдерді басқару саясаты мен рәсімдерін қоса алғанда, тәуекелдерге байланысты мәселелер бойынша банктің уәкілетті алқалы органдарын, оның ішінде Банктің директорлар кеңесін үнемі хабардар ету Банктің тәуекелдерді басқарудың жоғары мәдениетінің түйінді факторы болып табылады. Банктің Директорлар кеңесінің тәуекелдерді басқару бөлігіндегі айрықша құзыретіне Банктің Жарғысымен, Банктің ішкі құжаттарымен, сондай-ақ Банктің Директорлар кеңесі туралы Ережемен регламенттелген өкілеттіктер жатады. Банктің Директорлар кеңесі жүктелген міндеттерді тиімді орындау мақсатында банктің ДК жанындағы уәкілетті алқалы органдармен, Банк басқармасымен және тәуекел-менеджмент басшысымен өзара іс-қимыл жасау арқылы тәуекелдерді басқаруға, ішкі аудитке, Қазақстан Республикасы заңнамасының және Банктің ішкі құжаттарының талаптарының сақталуына мониторинг пен бақылауды жүзеге асырады. Банктің Директорлар кеңесінің тәуекелдерді басқару комитеті өз қызметін оның өкілеттігін, құзыретін, сондай-ақ оның жұмыс принциптерін айқындайтын ереже шеңберінде жүзеге асырады. Банктің Директорлар кеңесінің тәуекелдерді басқару жөніндегі комитеті

Барлық қорғаныс желілеріне қатысушы құрылымдық бөлімшелер-бизнес-процестердің иелері жыл сайын өз процестеріндегі тәуекелдерді сәйкестендіруді және анықталған тәуекелдерді жеңілдететін ішкі бақылау дизайнының сәйкестігін өзін-өзі бағалауды жүргізеді. Өзін-өзі бағалау нәтижелері банктің бизнес – процестерінің, тәуекелдері мен бақылауларының матрицасында (бұдан әрі-Матрица) көрсетіледі. Бизнес иелерінің өзін-өзі бағалауы/ішкі бақылау бөлімшесінің бағасын қамтитын алдағы есепті жылға арналған матрицаны ішкі бақылау бөлімшесінің үйлестіру және әдіснамалық қолдауы кезінде процесс иелері езектендіреді және жыл сайын Директорлар кеңесі бекітеді. Қажет болған жағдайда бизнес-процестердің иелері процестердегі ішкі бақылаудың кемшіліктерін/тиімсіздігін жою жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлейді және оны Басқарма бекітеді. Ішкі бақылау жөніндегі түзету іс-қимылдары жоспарларының орындалуын одан әрі мониторингтеуді ішкі бақылау бөлімшесі тоқсан сайынғы негізде, орындау жөніндегі ақпаратты Банктің тәуекелдер жөніндегі комитетіне/басқармасына ұсына отырып жүзеге асырады.

тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшелерден және басқа да жауапты бөлімшелерден Банктің ағымдағы тәуекел деңгейі, тәуекел-дәрежесі деңгейлері және тәуекелдер деңгейін төмендету жөніндегі тетіктер туралы деректер мен есептерді үнемі алады.

Банкте Банктің жалпы стратегиясын іске асыру шеңберінде Банк қызметіне тән қабылданатын тәуекелдер көлемінің нақты шекараларын айқындайтын, сондай-ақ тәуекелдерді іске асыруға жол бермеу не олардың банктің қаржылық жағдайына теріс әсерін барынша азайту мақсатында банк қызметінің тәуекел-бейінін айқындайтын банктің тәуекел-дәрежесі Стратегиясы әзірленді және Банктің Директорлар кеңесі бекітілді.

Тәуекел-дәрежесі Стратегиясына сәйкес Банктің Директорлар кеңесі банктің тәуекел-тәбет өтінішін бекітеді. Тәуекел-дәрежесі өтініші шеңберінде банктің әрбір елеулі тәуекелі бойынша банктің қабылданған бизнес-моделін ескере отырып, тәуекел-тәбет деңгейлерінің сандық және сапалық көрсеткіштерінің жиынтығы бекітіледі. Банктің тәуекел-тәбетінің өтінішіне сәйкес тәуекел-дәрежесі деңгейлерінің сақталу мониторингі мерзімді негізде жүзеге асырылады, оның нәтижелері бойынша ақпарат тәуекелдер бойынша басқарушылық есептілік шеңберінде банктің директорлар кеңесін қоса алғанда, банктің уәкілетті органдарының қарауына жіберіледі.

Банк қызметіне тән негізгі қаржылық тәуекелдерге нарықтық тәуекел (валюталық тәуекел, пайыздық тәуекел), өтімділік тәуекелі кредиттік тәуекел жатады.

01.01.2023 Ж. ЖАҒДАЙЫНА ТӘУЕКЕЛ-ДӘРЕЖЕСІ ТІРКЕЛГЕН ДЕҢГЕЙЛЕРІН САҚТАУ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ

Тәуекел атауы	1.01.23 ж. тәуекел-дәрежесінің деңгейі	2022 жылға бекітілген тәуекел-дәрежесі деңгейі	Тәуекел-дәрежесі деңгейінің жеткіліктілігі
1	2	3	4 = 3 - 2
Кредиттік тәуекел	23 117	78 863	55 746
кредиттік портфель	5 867	74 970	69 102
банкаралық депозиттер	16 233	1 231	-15 002*
мемлекеттік емес БҚ	1 016	2 662	1 646
Нарықтық тәуекел	6 350	30 648	24 298
Пайыздық	6 340	30 066	23 725
Валюталық	8	571	562
Бағалық	2	12	10
Өтімділік тәуекел	2 593	21 766	19 173
Тәуекелдің жиынтық деңгейі	32 061	131 277	99 217

Кредиттік, нарықтық және өтімділік тәуекелі бойынша ағымдағы жиынтық тәуекел деңгейі 01.01.2023 жылғы жағдай бойынша 32 млрд теңгені құрайды және тәуекел-дәрежесінің бекітілген деңгейі шегінде болады, бұл 2022 жылға тәуекел-дәрежесінің бекітілген деңгейінің 24% құрайды.

Банкте капиталдың жеткіліктілігін бағалау мақсатында банктің директорлар Кеңесі бекіткен капиталдың жеткіліктілігін бағалаудың ішкі рәсімі (КЖБІР)

туралы Ереже әзірленді және енгізілді. КЖБІР шеңберінде банкте банк қызметіне тән тәуекелдің Елеулі түрлерін анықтау, бағалау және бақылау, сондай-ақ банктің стратегиясына, елеулі тәуекелдерді жан-жақты бағалау нәтижелеріне, Банктің ішкі және сыртқы тәуекел факторларына қатысты қаржылық тұрақтылығын стресс-тестілеуге, сондай-ақ Банктің меншікті капиталының жеткіліктілігіне қойылатын талаптарға сүйене отырып, капиталды жоспарлау жүзеге асырылады.

БАНКТИҢ АҒЫМДАҒЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІНІҢ* МЕНШІКТІ КАПИТАЛДЫҢ ЖЕТКІЛІКТІЛІК ДЕҢГЕЙІНЕ ӘСЕРІН БАҒАЛАУ

Реттегіш нормативі	01.01.23 жылға нақты	Ағымдағы тәуекел деңгейін ескере отырып	Бардан ауытқу
1	2	3	4 = 3 - 2
k1-1 (min. 0,055)	0,287	0,267	-0,020
k1-2 (min. 0,065)	0,287	0,267	-0,020
k2 (min. 0,080)	0,287	0,267	-0,020

*кредиттік, нарықтық және өтімділік тәуекелі

Капитал деңгейінің жеткіліктілігі тәуекелдің ағымдағы жиынтық деңгейін ескере отырып, барлық коэффициент бойынша -0,020 мәніне азаяды, деген-

мен оның мәні меншікті капиталдың елеулі көлемінің (455 млрд теңге) салдарынан реттеуші белгілеген ең төменгі талаптардан жоғары болады.

Валюталық тәуекел.

Банктің бизнес-үлгісінің ерекшеліктерін ескере отырып, Банктің валюталық тәуекелге ұшырауы төмен деңгейде. Банк жасалған әкімшілік шаруашылық

шарттар бойынша міндеттемелерді орындау шеңберінде шетел валютасын сатып алуды қоспағанда, шетел валютасымен операциялар жүргізбейді.

Пайыздық тәуекел.

Банктің пайыздық тәуекелі сыйақы ставкаларының қолайсыз өзгеруі салдарынан шығындардың туындау тәуекелін білдіреді, сонымен қатар мыналарды қамтиды:

- 1) орналастырылған пайыздық активтер мен тарылған пайыздық міндеттемелерді қайтару және өтеу шарттары арасындағы сәйкессіздікке байланысты қаржылық шығындар тәуекелі;
- 2) бір жағынан пайыздық активтер, екінші жағынан, пайыздық міндеттемелер бойынша мөлшерлемелердің әртүрлі түрлерін (өзгермелі немесе тұрақты) пайдаланудан болатын шығындар тәуекелі.

Банктің бизнес-моделінің ерекшеліктерін ескере отырып, пайыздық тәуекелді азайтудың негізгі шаралары мыналар:

- 1) табыстылық деңгейлерін, пайыздық тәуекелдерді және нарықтық орта өзгерістерін ескере отырып,

пайыздық кірістер мен пайыздық шығыстардың тиімді арақатынасын қамтамасыз ету;

- 2) тәуекелдің қолайлы деңгейінде пайыздық спрэд құнын барынша арттыру;
- 3) қайта бағалауды ескере отырып, көлемі мен өтеу мерзімі бойынша сезімтал активтер мен сезімтал міндеттемелері арасындағы теңгерімді қамтамасыз ету.

Пайыздық тәуекелді басқару шеңберінде Банк кірістілігі мен құны пайыздық мөлшерлемені анықталатын сезімтал активтер мен міндеттемелерді талдайды. Банк пайыздық тәуекелге ұшырауды бақылау үшін пайыздық ГЭП-талдау құралын пайдаланады, оның мақсаты – пайыздық мөлшерлеменің өзгеруі салдарынан пайыздық тәуекелге ұшыраудың қандай уақыт аралығында қалыптасатынын анықтау.

Өтімділік тәуекелі.

Өтімділіктің жеткіліктілігін бағалау мақсатында банкте Банктің Директорлар Кеңесі бекіткен өтімділіктің жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі туралы Ереже әзірленді және енгізілді. Банкке құю шеңберінде активтер, міндеттемелер және баланстан тыс құралдар бойынша ақша ағындарын әртүрлі уақыт аралықтарында болжауды қамтитын өтімділік тәуекелін анықтау, бағалау, мониторинг және бақылау бойынша тиімді процесс жүзеге асырылады. Банк өтімділік тәуекелінің деңгейіне, сондай-ақ қажет болған жағдайда өтімділік тәуекелін реттеу мақсатында банктің қорландыруды тарту қажеттілігін жабу үшін нарықтағы өтімділік деңгейіне әсер ететін барлық баланстық және баланстан тыс баптарды бағалайды.

Банктің бизнес-моделінің ерекшелігін ескере отырып, банкті қорландырудың тұрақты базасы халықты қолжетімді тұрғын үймен және тұрғын үй құрылыс жинақ ақшасымен қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру шеңберінде негізінен бюджет қаражатынан тұрады.

ВПОДЛ шеңберінде активтер мен міндеттемелер бойынша міндеттемелерді өтеу мерзімдері сәйкес келмеген, сондай-ақ өтімді активтер мен қорландыру көздерінің көлемі жеткіліксіз болған жағдайда, оның ішінде қаржы нарығындағы жағдайды ескере отырып, банктің өтімділік тәуекеліне ұшырауын бағалау жүзеге асырылады.

Банктің өтімділік тәуекелін басқарудың негізгі мақсаты өтімділіктің жеткілікті деңгейін ұстап тұрудың

бағалау әдістері мен рәсімдерін айқындау болып табылады. Банктің өтімділік тәуекелін басқару міндеттемелерді өтеу мерзімі басталған кезде оларды реттеу үшін қажетті өтімді активтердің деңгейін талдау арқылы жүзеге асырылады; түрлі қаржыландыру көздеріне қол жеткізуді қамтамасыз ету, қаржыландырумен проблемалар туындаған жағдайда жоспарлардың болуы және өтімділік бойынша пруденциалдық нормативтер бөлігінде реттеушінің талаптары мен өтімділік тәуекеліне төбет деңгейіне сәйкес өтімділік нормативтерінің сәйкестігін бақылауды жүзеге асыру.

Банктің бизнес-үлгісінің ерекшеліктерін ескере отырып, өтімділік тәуекелін азайту бағытындағы негізгі іс-шаралар:

- реттеуші белгілеген лимиттердің және өтімділік тәуекелі бойынша Банктің ішкі лимиттерінің сақталуын бақылау;
- Банктің күнделікті (күншілік) өтімділік позициясын бақылау;
- өтімділік тәуекеліне ұшырау қай уақыт аралығында қалыптасатынын анықтау және белгілі бір уақыт ішінде қалыптасқан өтімділік теңгерімсіздігі шамасының Банктің өз міндеттемелері бойынша жауап беру мүмкіндігіне әсерін бағалау мақсаты болып табылатын өтеу мерзімі бойынша Банк активтері мен пассивтерінің ГЭП-талдауын жүргізу;
- әртүрлі сценарийлер бойынша өтімділік тәуекелін тұрақты күйзеліс-тестілеуді жүргізу.

ТӨМЕНДЕГІ КЕСТЕДЕ 01.01.2023 Ж. ЖАҒДАЙЫНА ӨТІМДІЛІК ГЭП КӨРСЕТІЛГЕН, МЛН ТЕҢГЕ.

	Т.е. дейін	[0-7Д]	[от 1Н до 1М]	[от 1М-3М]	[3М-6М]	[6М-12М]	[1Г-2Г]	[2Г-3Г]	[>3Г]	Баланс бойынша барлығы
Активтер	146 922	125 234	111 472	23 425	34 323	76 059	239 635	194 377	2 488 659	3 440 105
Міндеттемелер	155 139	5 656	45 337	10 808	10 995	40 113	292 604	250 595	2 166 598	2 977 844
Шартты міндеттемелер			3 261	6 522	9 783	13 044				32 611
ГЭП	-8 217	119 578	62 874	6 095	13 545	22 902	-52 969	-56 218	322 061	429 650
Кумулятивті ГЭП	-8 217	111 361	174 235	180 330	193 875	216 777	163 808	107 590	429 650	
Кумулятивті ГЭП / Активтер	-0,2%	3,2%	5,1%	5,2%	5,6%	6,3%	4,8%	3,1%	12,5%	

Өтімділік ГЭП жасау кезінде мынадай жорамалдар пайдаланылды:

- барлық активтер мен міндеттемелер өтеу мерзіміне байланысты уақыт аралықтары бойынша бөлінген;
 - шартты міндеттемелер бір айда тұрғын үй заемдарын беру есебінен (бұрын берілген алдын ала және аралық заемдарды есептемегенде) бөлінген.
- Кумулятивтік ГЭП-тің активтер барлығына қатына-

сының минималды мәні талап ету аралығына келеді және -0,2% құрайды. Банк 2022 жылға бекітілген Ішкі лимиттерді банк активтерінің кемінде - 2% мөлшерінде сақтайды. Таза ГЭП бойынша пайда болған теріс алшақтықтар «талап етуге дейін» мерзімдерінде 113 млрд теңге (ағымдағы шоттардағы «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ еншілес ұйымдарының құралдары), «1 бастап 2 жылға дейін» - 215 млрд теңге және «2 бастап 3 жылға дейін» 250 млрд теңге мөлшерінде клиенттердің жинақталған қаражатының ұлғаюына негізделген.

Кредиттік тәуекелдер.

«Шешім қабылдау жүйесін енгізу» жобасы аясында келесі іс-шаралар жүзеге асырылды:

- кредиттік тарих бойынша шешім қабылдай отырып, «алдын ала біліктілікке»жіріктіре отырып, СПР-АПТ-да кредиттік тарихты бағалау әзірленді және енгізілді;
- алдын ала тұрғын үй заемдары бойынша жаңа скорингтік карталар әзірленді, тестілеу сатысында тұр;
- скоринг шешімдерінің нәтижелері бойынша бастапқы есептілік кеңейтілді;
- ЛСБОО үшін СПР тексеру енгізілді.

2022 жылдың соңында ҚЕХС сәйкес құрылған провизиялардың үлесі кредиттік портфельдің 0,20%-ын құрады, Банктің 20 ірі кредитінің үлесі Банктің кредиттік портфелінің 0,10%-ын құрады, бұл кредиттік портфелінің шоғырлану тәуекелінің жоқтығын куәландырады. Кепілмен қамтамасыз ету құрылымында жылжымайтын мүліктің үлесі барлық кепілмен қамтамасыз етудің 81,04%-ын құрады. К/К (кредит/кепіл) жалпы орташа өлшенген коэффициенті 40,93%-ға тең, бұл консервативті кепіл саясатын.

2021 жылы «Бағалаушы кабинеті» порталында (бұдан әрі – портал) келесі жұмыстар жүргізілді:

- жаңа облыстардың құрылуына байланысты баға аймақтары бойынша анықтамалықты пысықтау;
- бағалау қызметі саласындағы нормативтік-құқықтық актілерге өзгерістер енгізуге байланысты, сондай-ақ бағалаушылар мен бағалаушы-

лар палаталарының ұсыныстары бойынша бағалау туралы есеп үлгілерін пысықтау;

- лиенттерге ыңғайлы болу үшін бағалаушылар тізімін орналасқан жері бойынша картаға түрлендіру;
- тұрғын үй кешендері бойынша анықтамалықты әзірлеуді, бұзуға жататын объектілер бойынша анықтамалықтарды сан-эпид-ке сәйкес келмейтін зираттарға жақын орналасқан объектілердің мекенжайлары бойынша толықтыруды қамтитын кепіл сараптамасының рәсімін оңтайландыру. нормалар және басқалар.

2022 жылы порталда 133 бағалаушы тіркелген, барлығы порталда 500-ден астам бағалаушы жұмыс істейді.

2021 жылы тәуекел-менеджмент бөлімшесінің қызметкерлері 40 593 өтінімді қарады, оның ішінде: 28 197 өтінім мақұлданды, 1 766 өтінім қабылданбады, 10 630 өтінім пысықтауға қайтарылды. АвтоЦПР 52 582 өтінімді мақұлдады.

Салыстыра қарасақ, 2021 жылдың соңында ҚЕХС сәйкес құрылған провизиялардың үлесі кредиттік портфельдің 0,50%-ын құрады, Банктің 20 ірі кредитінің үлесі Банктің кредиттік портфелінің 0,10%-ын құрады, бұл кредиттік портфелінің шоғырлану тәуекелінің жоқтығын куәландырады. Кепілмен қамтамасыз ету құрылымында жылжымайтын мүліктің үлесі барлық кепілмен қамтамасыз етудің 81,04%-ын құрады. К/К (кредит/кепіл) жалпы орташа өлшенген коэффициенті 43,55%-ға тең, бұл консервативті кепіл саясатын көрсетеді.

Операциялық тәуекелдер.

Банктегі Операциялық тәуекелдерді басқару жүйесі (бұдан әрі – ОТБЖ) Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына, Банктік қадағалау жөніндегі Базель комитетінің ұсынымдарына, тәуекелдерді басқарудың жалпы қабылданған қағидаттары мен банктік тәжірибесіне, сондай-ақ жалпы қабылданған халықаралық тәжірибеге сәйкес қалыптастырылған.

ОТБЖ мақсаттарына мынадай міндеттерді шешуді көздейтін жүйелі, кешенді тәсіл шеңберінде қол жеткізіледі:

- Банк ұшырайтын операциялық тәуекелді басқару рәсімдері мен тетіктерін жетілдіру;
- операциялық тәуекел деңгейінде елеулі өзгерістерге алып келетін операциялар мен өзге де іс-әрекеттерді жасауға жол бермеу;
- операциялық тәуекелдерді іске асыру салдарынан Банк операциялар жасаған кездегі шығындарды шектеу;
- Банк қызметі барысында туындайтын операциялық тәуекелді анықтау және талдау;
- операциялық тәуекелдің жай-күйі мен мөлшері туралы жедел және объективті мәліметтер алу;
- Банктің операциялық тәуекелін төмендетуге және болдырмауға бағытталған шараларды әзірлеу;
- операциялық тәуекелді ішкі бақылау жүйесін жетілдіру;
- Банкті басқарудың барлық деңгейінде тәуекел мәдениетін дамыту.

Банктің ОТБЖ инфрақұрылымына мыналар кіреді:

- операциялық тәуекелдерді анықтау: қолданыстағы және енгізілетін ішкі рәсімдер мен жүйелерге, сондай-ақ Банк көрсететін өнімдер мен қызметтерге талдау жүргізу;
- операциялық тәуекелдерді бағалау: олардың өз-

Ақпараттық қауіпсіздік тәуекелдерін және ақпараттық технологиялар тәуекелдерін басқару.

Қазақстан Республикасының заңнама талаптарына сәйкес ақпараттық қауіпсіздік және ақпараттық технологиялардың (бұдан әрі – АҚ және АТ) тәуекелдерін басқару жүйелерінің тиімді қызмет етуін қамтамасыз ету мақсатында келесі құжаттар әзірленді және өзекті мәселе ретінде назарда болады:

- АҚ және АТ тәуекелдерін басқару жөніндегі саясат;
- АТ тәуекелдерін басқару жөніндегі қағидалар;
- АҚ тәуекелдерін басқару әдістемесі;
- Ақпараттық қауіпсіздік тәуекелдері бойынша әлеуетті шығынды анықтау әдістемесі.

2022 жылы ішкі бақылау бөлімшесінің басшылығымен маңызды ақпараттық активтер тізімін қалыптастыру бойынша жұмыс тобы Банктің ақпараттық активтерін

геру деңгейіндегі процестерді айқындау мақсатында операциялық тәуекелдерді өлшеу;

3) операциялық тәуекелдерді стратегиялық басқару: Банктегі операциялық тәуекелдерді үздіксіз басқару қағидаттарын әзірлеу;

4) операциялық тәуекелдерді үздіксіз басқару: Банктің барлық құрылымдық бөлімшесі жүзеге асырады және операциялық тәуекелге ұшырау деңгейін төмендетуді және Банктің барлық құрылымдық бөлімшесіндегі операциялық тәуекелдер оқиғаларының теріс әсерін жоюды қамтиды;

5) операциялық тәуекелдер бойынша мониторинг және есептілік беру: Банк операциялық тәуекел деңгейінің және тәуекелдің рұқсат етілген деңгейлеріне сәйкестігінің мониторингін тұрақты негізде жүзеге асырады. Операциялық тәуекелді мониторингтеу мақсатында Банк тәуекелдерді басқару процестеріне тартылған басшылық пен алқалы органдар үшін басқарушылық есептілік жүйесін пайдаланады, қойылған мақсаттарға қол жеткізуге әсер ететін тәуекелдерді, өзгеретін мән-жайлар мен шарттарды тұрақты бағалау және тәуекелдерді басқару жөнінде ұсынымдар әзірлеу жүргізіледі. Басқарушылық есептілік жөніндегі ақпарат Директорлар кеңесіне/Банктің басқармасына тоқсан сайынғы/ай сайынғы негізде беріледі;

6) алдын алу/жұмсарту (бақылау): операциялық шығындарға әкеп соғатын оқиғалардың немесе жағдайлардың туындау ықтималдығын болдырмауға/төмендетуге немесе ықтимал жоғалтулардың мөлшерін азайтуға бағытталған іс-шаралар кешенін жүргізу.

2022 жылы операциялық тәуекел оқиғалары туралы ішкі деректерді жинау және талдау үшін деректер базасын автоматтандыру және жетілдіру бағытында іс-шаралар жүзеге асты.

жіктеу бойынша іс-шараларды жүргізді және Банктің маңызды ақпараттық активтерінің тізімі бекітілді.

2022 жылы банктің жауапты бөлімшелері АТ және АҚ тәуекелдерінің деңгейін бағалады. АҚ және АТ тәуекелдеріне есеп беру шеңберінде тәуекелдерді бағалау нәтижелері банк басшылығына ұсынылды.

Ішкі бақылау бөлімшесі АТ және АҚ тәуекелдері бойынша есептерді тұрақты негізде Ақпараттық қауіпсіздік комитетіне, Банктің Басқармасына және Директорлар кеңесіне ұсынады.

Қызметтің үздіксіздігін басқару.

Банк қызметінің үздіксіздігін басқару бос тұрып қалу уақытын жою немесе барынша қысқарту және негізгі бизнес-үдерістерді тез қалпына келтіру және шығындарды барынша азайту есебінен Банктің кез келген инциденттерге тұрақтылығын қамтамасыз етуге бағытталған. Осы мақсаттарда әзірленген, бекітілген және өзекті күйде ұсталады:

- Банк қызметінің үздіксіздігін басқару саясаты;
- Банк қызметінің үздіксіздігін басқару қағидалары;
- Қызмет бағыттары бойынша банк қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз ету жөніндегі жоспарлар.

Комплаенс-тәуекел.

Кең мағынада комплаенс-бақылау-бұл ұйымдағы басқару және бақылау жүйесі, ол заңнама талаптарын, нормативтік құжаттарды, қадағалау органдарының ережелері мен стандарттарын, мінез-құлық Кодекстерін және ұйымның басқа да нормативтік құжаттарын сақтамау қаупімен байланысты.

Комплаенс-бақылау ішкі бақылау функциясының құрамдас бөлігі болып табылады, оның мақсаты – Бандағы қызметкерлерінің заңнама ережелерін, қадағалау органдарының талаптарын, банктің қаржы нарығында қызмет көрсету және операциялар жүргізу тәртібін регламенттейтін Банктің ішкі құжаттарын сақтауын бақылау арқылы инвесторлардың, банктердің және олардың клиенттерінің мүдделерін қорғау.

Комплаенс-тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесі және оны тиісті жағдайда ұстау басшылыққа Банктің бизнес-мақсаттарын толық емес іске асырудың барлық елеулі тәуекелін уақтылы анықтауға мүмкіндік береді.

Белгіленген нормаларды сақтау үшін жауапкершілік Банктің комплаенс-мәдениетіне негізделеді, ол құрылатын 3 қорғау желісінде көрініс табады:

1) Қорғаудың бірінші желісі өз құзыреті шегінде және комплаенс-тәуекелді басқару мәселелері бойынша Банктің ішкі құжаттарына сәйкес комплаенс-тәуекелді басқаруды (бірінші деңгейдегі бақылау) жүзеге асырады. Оған Банк қызметкерлері, Банктің құрылымдық бөлімшелерінің басшылары қатысады;

2) Қорғаудың екінші желісі комплаенс-тәуекелді басқаруды және комплаенс-бақылауды (екінші деңгейдегі бақылауды) жүзеге асырады. Қатысушылар: бас комплаенс-бақылаушы, комплаенс-бақылау бөлімшесі;

3) Үшінші қорғау желісі комплаенс-тәуекелді басқару жүйесінің тиімділігін тәуелсіз бағалауды жүзеге асырады (үшінші деңгейдегі бақылау). Қатысушы: Ішкі аудит бөлімшесі.

Жыл сайын осы бағытта төмендегідей іс-шаралар өткізілді:

- Банк персоналын қызметтің үздіксіздігі мәселелері бойынша оқыту;
- Банк қызметінің аса маңызды процестері мен бағыттары бойынша қызметке әсерін талдау;
- Банк қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз ету жоспарларын тестілеу және талдау;
- тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспары жасалған күтпеген жағдайлардың тәуекелдерін талдау.

Комплаенс-тәуекелдерді басқару жүйесінің барлық қатысушысы өз құзыреті мен жауапкершілігі шегінде Банктің қызметіне ықпал ететін және Қазақстан Республикасы таныған Қазақстан Республикасы заңнамасының, шет мемлекеттер заңнамасының талаптарын, Банктің ішкі ережелері мен рәсімдерін және мінез-құлықтың жалпы қабылданған нормаларын қатаң және мүлтіксіз сақтаған жағдайда комплаенс-тәуекелдерді басқаруды жүзеге асырады.

Комплаенс-тәуекелдерді басқарудың негізгі мақсаты – Қазақстан Республикасы заңнамасының, уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерінің, Банктің ішкі құжаттары мен рәсімдерінің, сондай-ақ Банктің қызметіне ықпал ететін және Қазақстан Республикасы таныған шет мемлекеттер заңнамасының талаптарын сақтамау салдарынан Банкте қаржылық шығындардың туындауы және оған заңдық санкцияларды қолдану сияқты комплаенс-тәуекелдерді барынша азайту және/ немесе қолайлы деңгейде ұстап тұру.

Комплаенс-тәуекелді тиімді басқару мақсатында комплаенс-бақылау бөлімшесі комплаенс-тәуекелдің туындау себептерін сәйкестендіру және бағалау бойынша жұмыс жүргізеді:

– комплаенс-тәуекелдерді іске асыру оқиғаларын жинау және талдау тұрақты негізде жүзеге асырылады. Бұл үшін аудиторлық тексерулердің нәтижелері және операциялық шығындар мен оқиғалардың бірыңғай ішкі дерекқоры пайдаланылады;

– комплаенс-бақылау бөлімшесі жаңа өнімдер мен қызметтерді енгізуге қатысады;

– Банктің ішкі құжаттарының, процестерінің Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкестігіне тұрақты негізде ішкі тексерулер жүргізіледі (2022 жылы комплаенс-бақылау бөлімшесі 5 тексеру жүргізді);

– «Өз клиентіңді біл» қағидасы іске асырылды;

– комплаенс-тәуекелдер картасын жасай отырып, комплаенс-тәуекелдер тізілімі жүргізіледі;

– комплаенс-мәдениетті нығайту шеңберінде Банкте

оқыту семинарлары өткізіледі.

Комплаенс-бақылау бөлімшесі Банк қызметінің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында тұрақты негізде жаңа ішкі құжаттарды әзірлеу, Банктің ішкі құжаттарына және рәсімдеріне тиісті өзгертулер/ толықтырулар енгізу жөнінде ұсынымдар бере отырып, Қазақстан Республикасының заңнамасына енгізілетін өзгертулер мен толықтыруларға мониторинг жүргізеді.

Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнаманың (бұдан әрі – КЖ/ТҚК) талаптарын орындау шеңберінде Банкте қаржы мониторингі жүйесі жұмыс істейді.

Қаржы мониторингі жүйесінің негізгі мақсаты – қаржы мониторингіне жататын банк операцияларын және қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға), терроризмді қаржы-

ландыруға және жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландыруға байланысты ақшамен немесе мүлікпен өзге де операцияларды жүзеге асыру кезінде туындайтын тәуекелдерді Қазақстан Республикасының КЖ/ТҚК саласындағы заңнамасы талаптарының орындалуын қамтамасыз ету, Банктің қылмыстық жолмен алынған кірістерді саласындағы заңдастыруды (жылыстатуды), терроризмді қаржыландыру және жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландыруды жүзеге асыруға тартылуына жол бермеу, Банктің ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін тәуекелдерді басқару үшін жеткілікті деңгейде қолдау арқылы азайту.

Банкте «Өз клиентіңді біл» қағидаты іске асырылды, іскерлік қатынастарды орнату кезінде тиісті тексеру рәсімдері жүргізіледі, қаржы мониторингі жөніндегі уәкілетті органға қаржы мониторингіне жататын операциялар бойынша мәліметтерді ұсынудың толықтығы мен уақтылығы қамтамасыз етіледі.

